

Minner - Tidlige barneår (*Arne Sivertsen*)

Noe av det første jeg husker, må være noe som skjedde da jeg var tre fire år. Jeg lå på kne på en krakk ved kjøkkenbordet og kikket ut av vinduet opp mot det de voksne kalte «skrea». De gikk spente til og fra, inn og ut av dørene, og snakket opphisset om det som hadde skjedd om natta. Jeg skjønnte at noe skummelt hadde hendt, og at de voksne var skremt. Men hva var «skrea»? Det var mye snø oppover bakken mot utmarksgjerdet. Rundt omkring i snøen lå det mange mørke figurer, og en av dem lignet veldig på et dyr. Det måtte være «skrea», tenkte jeg og så undrende på alle trær, røtter og greiner som lå i snøen. Det gikk nok ennå ei tid før jeg forstod at skred og ras er det samme. Etter hvert opplevde jeg at voksne var redde for både snø- og jordras. I den bratte lia ovenfor husene våre var det ikke lov å felle trær, for man mente at busker og trær kunne forhindre at det gikk ras.

En gang, mange mange år etter min første skredopplevelse, kom det en masse våt, tung snø seint på vinteren, og tanken på snøras ble så skremmende at både vi og de nærmeste naboene overnattet hos naboer som bodde tryggere. Så vidt jeg husker gikk vi fjæra til Stevika og sov der. Om dagen var vi heime, og neste natt var vi tilbake hos Astrid der vi ble tatt godt i mot. Da vi gikk heim etter den siste natta, var det mildt og vår i luften. Snøen hadde satt seg, og vi følte nok at faren var over.

Et annet tidlig minne er fra januar 1944 da broren min ble født. Jeg vet ikke om jeg var klar over hvilken stor hending som skulle skje, men jeg følte kanskje at huset stod litt på hodet. Pappa og jeg flyttet ut av «innerstuloftet» og til «kjøkkenloftet», og det innebar vel at noen møbler ble flyttet. Julianna fra Lakså kom i huset. Hun pleide å hjelpe til i forbindelse med fødsler og f.eks. sykdom. Hun var ei varm, moderlig kone som kunne vise omsorg og hadde mye praktisk erfaring. Det jeg husker best fra disse dagene, var at hun kunne skjære tynnere og finere brødsiver enn noen andre. Jeg hadde visst dårlig matlyst da jeg var liten, så mamma smurte brødsiver og satte inn hos Lotte, for når jeg fikk spise sammen med naboungene, gikk det lettere å få maten ned. Jeg var nok ikke klar over dette knepet, men da jeg senere hørte om dette, husket jeg at Lotte hentet mat til meg fra et fat på kjøkkenbenken.

Jeg husker julaftener når det banket kraftig på bislagdøra, og de voksne gikk for å lukke opp, eller nissene selv fant veien og plutselig stod inne på kjøkkengolvet. Spennende var det når nissene kom på besøk og litt skummelt, og jeg tok nok i mot pakken med et visst alvor og følte det var trygt å ha de voksne nært. Pakkehaugen under juletreet – ei furu fra egen skog – var nok ikke så stor som den pleier å være nå til dags, og julepapiret var på langt nær så fargesprakende, men spenningen når vi skulle åpne pakker, var også den gang kveldens høydepunkt. Julaften var en travel dag den gang som nå, men for oss var det ikke snakk om å springe i butikken, for den lå for langt borte. Det som ikke var innkjøpt før, måtte nok vente til senere. Ved og vann måtte være i hus før helga, «veiene» mellom husa på gården måtte være måket/sopt hvis det var snø, vasstønna i fjøset skulle være full og ellers alt i fjøset i orden. Det var viktig at dyrene hadde det bra i høytida, kanskje fikk de en ekstra høydott for å markere at det var ei spesiell tid på året.

Innendørs var det også stor aktivitet før jul. Kakeboksene skulle fylles, og jeg var så heldig å få være sammen med mamma når hun bakte til jul. Det var vanlig å ha smultringer og fattigmann, serinakaker, kvernkaker, sandkaker, spekulasi og peppersnipper. Noen ganger hendte det nok at sortimentet var litt annerledes, at det ble prøvd andre sorter. Som regel var det noen kaker som ikke var helt vellykket når det gjaldt fasong eller steking, og da var det medhjelperen som var den heldige og fikk smake. Mamma bakte alltid hardanger- eller tjukkelfser og kokte gomme. Lefser og gomme hørte sammen, og julegommen skulle være ekstra fin, gjerne pyntet med kanel og med rosiner i. Til pålegg ble det kokt saltkjøtt og rull, som hadde ligget i saltlake i lang tid. Hadde bærplukkerturene til Belkjosen gitt oss molter i norgesglassene, kom dette myrenes gull også på julebordet. Det var viktig å spare godsakene til den store høytida.

---- * ----

Denne teksten, som har noen avsnitt av nokså privat karakter, er skrevet til mine barn og barnebarn. Men fordi noen mener at innholdet kan ha interesse for folk utenfor familien, syns jeg det er greit at den tas med på Alvenes-sida.

Arne S